

naj bi se skupno izdali, da bodo komisije imele navodilo, po katerem naj se ravnaajo.

Vsaki komisiji naj se prideli prizivna komisija, da bo mogoča kaka pritožba in ne bodo sodniki primorani soditi sami sebe. V dunajskem občinskem odboru so bili ti nasveti soglasno sprejeti. Sedaj je vprašanje, kaj bo storila c. kr. vlada.

Preživnine bodo stale vlado ogromno milijonov. Kje jih bomo vzeli? A brez preživnin bi čutili sibo vojske še vse drugače; vzdržati bi ne bilo mogoče niti pol leta. Govoriti o tem, kako so se preživnine v tem ali onem okraju delile, pač skoro ne kaže; reklo bi se po toči zvoniti; zraven pa upamo, da se bo vendarle nagnila vojska h koncu. Marsikaj ni bilo temu ali onemu všeč; komur je bila prošnja odbita, je bil nejevoljen. Ker igrata lakomnost in nevoščljivost pri denarju prav posebno vlogo, je treba trditve posameznikov pač s previdnostjo vsprejeti in le toliko verjeti, kolikor so z razlogi podprte. Ako pa hočemo iz posameznih slučajev priti do stvarne sodbe, se sme vendar — brez krivice na levo ali desno — reči, da je bilo razsojevanje po raznih okrajih in tudi v enem in istem okraju o raznih časih kaj različno. Kdor ve, kako pomanjkljiv je zakon, se ne bo temu čudil, da so šla mnenja po posameznih komisijah narazen. Udje komisije so imeli precej prostosti. Bilo je torej mnogo na tem ležeče, kakšni gospodje so bili v komisiji, kakšnemu orožništvu je bil kdo podrejen in kakšnega prijatelja je posamezen prosilec imel, da se je zanj pri komisiji potegnil. Ljudje zunaj, ki so razmere od blizu poznali, so mnogokrat drugače sodili, kakor gospodje po komisijah.

Konečno bo precej res, da dobivajo eni podpore preveč, drugi premalo. Premalo dobivajo posebno žene, ki so ali same ali imajo le par otrok. Ako je družina večja, se nabere skupaj svota, ki tudi v tej draginji vendar nekaj zaleže. Kaj nejasna je določitev, kateri so „mali kmetje.“ Marsikatera kmetija se mora obdelati s posli in to se sedaj, ko dekla stane 400 K, nekaj pravi. Tak gospodar bi imel po povratku iz vojske, če ne bi dobil nobene podpore, za par tisoč kron dolga na gruntu. Tudi bi bilo umestno, da bi se ozir jemal na to, koliko je iz kake hiše sinov na vojski.

Postava jasno pravi, da se mora prispevek izplačati od dneva, ko je bil kdo vpoklican; na to se po mnogo krajih prav nič ne ozirajo. V večji potrebi so kajpada svoji mobiliziranih po mestih in trgih, posebno tisti, ki nimajo lastnega stanovanja.

Sedaj bi bilo najbolje, ko bi kmalu prišel dan, da bi ne bilo treba nobene podpore več. Sicer jih bodo eni zelo pogrešali. Za enkrat tega dneva še ne pričakujemo. Ker so se Dunajčani tako zavzeli za zvišanje prispevkov, se utegne kaj malega izpremeniti; veliko najbrže ne bo, ker vlada bo skušala zažrgniti mošnjček kolikor se bo dalo. Razume se, da se gre tu za kožo vseh davkoplačevalcev. Bilo bi pa

čudno, če bi družine nekaterih vpoklicancev stradale in lezle v dolgove, druge pa bogatele ali bahato živele.

Ptujski okrajni zastop zoper živinske cene in podpore.

V seji osrednjega odbora c. kr. Kmetijske družbe dne 13. marca je stavil ugleden kmet Regula, ki ima blizu Gradca veliko posestvo in je zastopnik okrajnega zastopa graške okolice, predlog, ki se glasi: „Ptujski okrajni zastop je poslal okrajnemu zastopu Gradec-okolica in najbrž tudi drugim okrajnim zastopom v deželi dopis z pozivom, da se potegujejo za znižanje cen pri živini, proti kateremu postopanju se čuti osrednji odbor Kmetijske družbe dolžnega protestirati. Nato opozarja Regula osrednji odbor in okrajne zastope v deželi ter jih prosi, da se odločno izrečejo proti zahtevam ptujskega okrajnega zastopa, ki je na pristranski način nasvetoval, da se ustavi izplačilo družinskih podpor za posestnike.“ Ta predlog osrednjega odbornika Regule se je sprejel brez ugovora. G. Regula je še dopolnil ta predlog s točko, v kateri izreka osrednji odbor ptujskega okrajnega zastopa zaradi kmetско-nasprotnega stališča svoje obžalovanje. Vsled posredovanja je g. Regula to točko umaknil, predno je prišel predlog v razpravo.

Naše žrtve za domovino.

Na tirolskem bojišču je dne 19. februarja sovražna mina ugonobila mlado življenje vrlega mladeniča Antona Turk, najmlajšega sina občespoštovane Turkove rodbine na Klakah pri Pilštanjju. Rajni Tonček je brat č. g. Mihaela Turk, kaplana pri Sv. Petru pod Sv. gorami. Bil je delaven, krščansko-misleč in v vsakem oziru vzoren slovenski mladenič. N. v m. p.!

Iz italijanskega bojišča nam je došla pretužna vest, da je umrl dne 13. julija pri Asiagi četovodja Anton Sever iz Vučje vasi na Murskem polju, star 26 let. Kos granate mu je ranil trebuh in prsi. Podlegel je težkim ranam. Anton Sever je bil vzoren mladenič, povsod priljubljen. Pet let je služil cesarju in bil od začetka vojske na bojišču, trikrat na severnem, nazadnje pa v Italiji. Najbolj žalujeta za njim mati in brat Franc, ki je že od začetka vojske na severni fronti. Od prve mobilizacije se brata nista več videla. Zato je Francetu vest o Antonovi smrti posebno ranila srce. Vedno piše, kako žaluje za njim, le zavest ga tolaži, da se snideta nad zvezdami.

Zalostno poročilo smo dobili od Rdečega križa, da je dne 10. oktobra 1916 padel, zadet od sovražne

mine, Anton Ort, po domače Matijev Tonček, v Malih Braslovčah. Bojeval se je hrabro blizu 2 leti, bil je že dvakrat ranjen in sedaj je daroval svoje mlado življenje na oltar domovine. Ko je bil še lansko leto o Veliki noči doma na dopustu, je sam izrazil svojim prijateljem težko slutnjo. Večkrat je dejal: Jaz jemljem slovo, boš videl, da nazaj me ne bo nikdar več. Ljubi Anton! Rad si tukaj pel in bil vesel, dal Bog, da bi tudi onkraj groba vekomaj se veselil!

Pretužna vest je došla gospodnji Ani Bergaver v Slivnici pri Mariboru, da je od izdajalske granate zadet v levo prsno stran njen stričnik, edina opora v starosti, od vseh ljubljen Jožef Vihar, star 27 let, padel dne 13. februarja t. l. na laškem bojišču. Dve leti se je že bojeval in bil tudi že enkrat ranjen. Rajni je bil vzor pridnega mladeniča, up in nada staršev in žalujoče tetice, a nam vsem pa priljubljen in blag prijatelj.

Dne 4. marca je umrl v pišečki župniji, spreviden s sv. zakramenti, vrl in priden mladenič Janez Dirnbek. Podlegel je dolgotrajni in mučni bolezni, katere se je nalezal na italijanskem bojišču. Star je bil še le 23 let. Njegov starejši brat Matija se pogreša že od leta 1914. Srednji brat Anton je tudi padel, zadet od krogle izdajalskega Laha, in ker je oče tudi pri vojaki, je doma samo žalujoča mati.

Se le pred kratkim je došla žalostna vest, da je dne 5. decembra 1916 na južnem bojišču padel zelo priden mladenič Janez Mandl od Sv. Križa pri Mariboru. Pretekli teden pa nas je bridko iznenadilo pretresljivo poročilo izpred Gorice, da je dne 12. marca t. l. sovražna granata uničila mlado, upapolno življenje dobrega mladeniča Franca Pajtler, po domače Mežnarjevega Frančka. Oba sta bila vneta Marijina družbenika. Bodi jima s krvjo naših junakov prepojena goriška zemlja lahka!

Na zasneženih planinah (na gori Rombon pri Bovecu) je dohitela smrt krepkega in vrlega Ivana Kolbl iz Malega Janišberga pri Kapeli. Bil je namreč dne 12. svečana zadet od granate, kakor tudi njegov poročnik. Oba sta dala življenje za čast domovine. Naj jima bo Bog plačnik za vrlje izpolnjeno dolžnost v brambi domovine! Vsi njegovi tovariši, tako kiše njegov prijatelj s fronte, žalujemo za Ivanom, ker je bil nevstrašen vojak. Bil je povsod priljubljen. Tisti teden je bilo prelite mnogo krvi. Vršile so se hude bitke. Dobro se je vojskoval ta moj dragi prijatelj, svoj tek je dokončal in zdaj živa, kakor upam, plačilo pri Bogu. Dodatno še poročam, da je bil Kolbl pokopan dne 15. februarja na vojaškem pokopališču v Spodnjem Logu zraven njegovega poročnika. Jaz in Franc Kovačič iz Stanetiškega vrha sva šla večkrat gledat njegovo gomilo. Tudi Kovačiča krije zdaj že hladna zemlja. — Frano Križanič.

Iz Zreč pri Konjicah se nam piše: Od zadnjekratnega naznanila so družine, kamor „Slov. Gospodar“ zahaja, cesarja in domovino žrtvovala stedeče člane: gospodar Kovše Karol, Ravničanov, mladenič Kalšek Alojzij, Koprivnik Franc, Lamut Mihael, Pavlič Mihael, Zbičajnik Gašpar, a pogreša se Zlodej Janez.

Iz tirolskega bojišča nam je došla tužna novica, da je padel, zadet od sovražne granate v glavo, junaške smrti za dom in cesarja mladenič F. Kronovšek iz Topovlj pri Braslovčah. Rajni je bil priden in pošten mladenič, ko ga je poklicala vo-

sod votli odmev praznote, nikjer nobenega sledu prekopane zemlje.

Razočarani možak je na debelo lomil kletvice, in z vso še preostalo močjo prevrnil največji sod, ki se je zakotalil z glasnim treskom po kletu. Vojaku so se po mačje bistro zablislile oči, tlesnil je radostno z rokami in siknil:

„Zlode, poglejte, pod sodom je videti sled sveže razbrskanega peska.“

Potegnil je bajonet in štokal z vso močjo po sumljivi prsti:

Čink — trk! se je jasno slišno glasilo iz zemlje in mož mi je naznanil rožnatega obraza:

„Bova ga srkala jaz in Vil!“

Z rokami sva razgrebla z ostrino razštokani pesek in v izdolbeni votlini, ki je bila na prvi pogled neznatna, a bolj globoko prostorna, se je skrivalo vse polno dobro zamašenih steklenk. Jedno sva si privoščila brez razmisleka o tatvini in dognala, da je pijača vinsko dobra in stara, ker je lezla gladko, mazajoče in neslišno po izsušenem grlu. Iz luknje sva osvobodila 60 steklenic, različne velikosti in raznovrstnih napisov. Razdelitev ni bila dolgovozna, brez mešetarije in prerakanja; vsak na polovico!

Cetovodja je še prisregel pri vseh svetih, da lažnjivemu židu ne plati niti beliča ne, ampak bo po vojni postavi kar rekviriral.

No, nisem mu pihnil na vest, saj mu je bila že tedaj ob začetku vojne kolovozna in široko grabasta.

Stala sva pa trenutno pred bolj visokim plotom kot je brezplačno rekviriranje, pred prevdarka vrednimi plankami: Kako zvaliti osvobodjeno vinsko kapljo pred duri lastnega žledeca neopaženo in drugim prikrito? Zjednila sva se na skupnem križpotju raznih načrtov: da pač počakava na vsak način trde teme, ki bo itak kmalu zavila mesto in klet. Steklenke sva posmukala nazaj v odprtino, jih pokrila s

peskom in zvalila ogromni sod na svoje prvotno mesto nazaj.

Cetovodja je obljubil, da bo na življenje in na smrt čuval zaklad, jaz sem pa mahnil k polku po nekaj vreč in mož.

Celo podjetje se je v gostotemni noči nemoteno posrečilo. Vino, 30 steklenic, je priromalo iz krivoprisežne čifutske kleti v slamnostreho bajto mojega nočišča.

Tovariš četovodja je svoj vinski delež rekviriral brez vinarja denarne odškodnine. Jaz sem pa le stopil do lastnika in mu ponudil nekaj desetakov. A to vam je gledal svajdravi Abrahamovec, zakaj mu neki ponujam denar. Seve, o ugrabljenem vincu mu nisem nič črhnil. Ker se je mož le branil denarja, sem mu dopovedal, da sem našel ponujeni denar uprav v njegovi kleti. Ah, kako poželjivo lakomno so se mu zablislile oči! Roko mi je poljubil same rahločutne hvaležnosti in bankovci so izginili v njegovo denarnico. Se danes priznam: skoro mi je nekako žal, da sem mu plačal vino, ker so me pozneje njegovi verski bratje tolikokrat nemasčevano prekanili in ogoluznili. Bil je to prvi in edini žid, ki se mi ga je posrečilo s tujo pomočjo vsaj za nekaj potegniti za nos. Kedaj in kako je izvohal, da sva mu pofatila to njegovo prikrito vino, ne vem. Spominjam se pa, da je pijača meni in tovarišem dvakrat bolje teknila, ker je bila izvita iz skopuško grabežljivih, židovskih krepčev.

Dolgo v noč smo se radovali pri vinu srednoveselih obrazov. Marsikatera odkritosrčna napitnica je zakročila iz ust veselih tovarišev, in zaplesala na čast in povzdigo moje zvitosti ter na zasmeh skopuško stiskanega žida.

Komaj smo v oni noči malo zatislili oči, je zahtevalo po celem Grodeku: Alarm!

Pobudal sem napel v spancu skozi okno hišje. Bliskoma mi je šinila zavest v vse ude, ker poučilo

me je trenutno oko in uho, da razsaja v mestu silovit požar. Po cesti se je valil trušč, porivanje, povelja in pitje na pomoč. Gorelo je v mogočnem, krvavo rdečem, do neba segajočem plamenu velikansko trgovsko skladišče. Trume vojakov so zrle le nekako škodoželjno, z vidnim posmehom, mirno in pa brezdelno v lizajoči in švigajoči plamen, med tem ko so židje, možje in ženske, vpili in vikali na pomaganje, da bi meral ta krik in vik ganiti kamen ob cesti, kaj še le človeško srce. Vendar nobeden izmed vojakov se ni hotel lotiti gasilnega dela, vsi so le posmihali, češ: Tako se godi skopuhu! Gladnemu vojaku ni privoščil za denar, požar mu bo pa požrl vse kar brezplačno. Uvidel sem takrat, kako posuroveli smo že vsi, kake samopasneže je vzgojila jedna sama bitka.

Se le nekaj višjih častnikov je priglasilo vojaštvo s palico, da se je oprijelo gasilnega dela. Gorečemu skladišču ni bilo več pomoči, a misliti je bilo na sosedo požara in sploh na celo mesto. Pa ker je priskočilo na pomoč na tisoče rok, je pogoltni požar le eno poslopje, drugim pa prizanesel, odbit po človeški premoči.

V jutro smo zapustili Grodek in krenili zopet v nedogledno plan. Tokrat je bil naš pohod na jedno sapo kratek. Ustavili smo se že po par urah hoda pred neznatnim holcem, katerega imenuje kartica: turški grič. Kar po tleh smo posedli in čakali, ne vede zakaj.

Meni je tedaj še presežalo vojno brezdelje in budanje v čisti zrak brez vidnega cilja. Naruval si sem na njivi krompirja, zanetil ogenj in peklet tedaj prvič na bojnem polju gališki kruh — brambore! A odslej gotovo ni minil dan, da bi se ne bil ukvarjal s kuhe in peke krompirja.

(Dalje prih.)